

Όταν το κράτος κατατρώνει το έθνος

Το σημαντικότερο όλων, ακόμη κι από τις οικονομικές αιτίες του Δημογραφικού είναι η αλλοίωση του «παραδείγματος του βίου», αναφέρει ο αρθρογράφος. Μοιάζει σαν να κάναμε τα πάντα για να πεθάνει και το τελευταίο υγιές κύτταρο οικογενειακής ζωής. Αλλά υπάρχει κι άλλος δρόμος...

Γράφει ο **Νικόλας Φαραντούρης**, ευρωβουλευτής (the Left), συντονιστής της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, κάτοχος της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet

«Ο χρόνος άπαντα τοίσιν ύστερον φράσει. Λάθος γαρ ούτος ουκ ερωτών ηέγει». Ο χρόνος, μας λέγει ο Ευρυπίδης στον «Αίοηο», δίνει όλες τις απαντήσεις. Είναι θαλίστατος και δεν χρειάζεται καν τις ερωτήσεις. Δεν γνωρίζω, εάν ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας, Τουργκούτ Οζάη, είχε ακουστά τον Ευρυπίδη, όταν μιλώντας για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις είπε ότι «δεν θα χρειαστεί να κάνουμε πόλεμο, διότι ο χρόνος και το Δημογραφικό θα τα λύσουν αυτά». Πάντως, οι προ δεκαετιών κυνικές προβλήψεις του αντανakλούν τον ρεαλισμό του Ευρυπίδη με κίνδυνο να επαληθευτούν από την τραγική δημογραφική μας καθίζηση.

Το Δημογραφικό δεν είναι ένα ακόμη απλό κοινωνικό πρόβλημα αλλά μια υπαρκτή πρόκληση, που θα καθορίσει αν το έθνος μας θα έχει δυναμικό μέλλον ή θα συρρικνωθεί σιωπηρά και ανεπίστρεπτα. Τα στοιχεία είναι αδιάψευστα: ο αριθμός των μαθητών που ξεκινούν το Δημοτικό έχει μειωθεί κατά περίπου 40% σε σχέση με το 2010. Από το 2011, ο πληθυσμός μας μειώνεται σταθερά. Σύμφωνα με τα στοιχεία του IOBE, τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης, χάσαμε περίπου 450.000 ανθρώπους, δηλαδή το 4% του συνολικού πληθυσμού. Και η τάση αυτή συνεχίζεται αδιάκοπα.

Οι αιτίες στη βιβλιογραφία είναι λίγο-πολύ γνωστές, αν και φρονώ ότι η ανάληψη συνήθως εξαντλείται στα «συμβεβηκότα», χωρίς να εισχωρεί στην ουσία του πράγματος, στην οποία θα αναφερθώ στο τέλος. Μιλάμε, λοιπόν, κυρίως για λόγους οικονομικούς και απολύτως υπολογισμούς: η οικονομική αβεβαιότητα, η ανεργία, οι χαμηλοί μισθοί, το δυσβάσταχτο στεγαστικό κόστος, η έλλειψη παιδικών σταθμών και σχολικών υποδομών και συνολικά η αδιαφορία της πολιτείας,

δυσκολεύουν τους νέους να δημιουργήσουν οικογένεια. Οι ανεπαρκείς πολιτικές οδηγούν σε υπογεννητικότητα και αυτή με τη σειρά της σε πληθυσμιακή συρρίκνωση. Το πρόβλημα επιτείνεται από την έξοδο νέων που μεταναστεύουν σε χώρες με καλύτερες προοπτικές. Με απλά λόγια, το κράτος κατατρώνει το έθνος.

Πάντοτε με οικονομικά κριτήρια, οι προοπτικές είναι ζοφερές: η Eurostat προβλέπει ότι το 2050 θα έχουμε μειωθεί κατά 1,5 εκατομμύριο και πάνω από το 1/3 του πληθυσμού θα είναι άνω των 65 ετών. Η μεγαλύτερη απώλεια θα αφορά την παραγωγική ηλικία 20-64. Αυτό σημαίνει λιγότερο εργατικό δυναμικό, περισσότερες ανάγκες σε υγεία και κοινωνική πρόνοια, μείωση δημοσίων εσόδων και αλυσιδωτές επιπτώσεις στην οικονομία και την ασφάλεια.

Πάντοτε με οικονομικούς όρους, η πολιτεία πλάθει ένα περιβάλλον που αποθαρρύνει τη δημιουργία οικογένειας. Στην Ελλάδα του 2025, το μήνυμα που λαμβάνει ο νέος εργαζόμενος είναι ότι πρέπει να δουλέψει 13 ώρες για να επιβιώσει, να βρει συγκάτοικο γιατί η κατοικία είναι απλησίαστη και ότι η φροντίδα (και τα συμπαραμαρτούντα κόστη) των παιδιών είναι προσωπικό πρόβλημα. Αν όμως κάποιος δεν αισθάνεται ασφάλεια, δεν θα κάνει παιδιά.

Λύσεις που δοκιμάστηκαν σε χώρες με παρόμοια προβλήματα (π.χ. στη Σκανδιναβία) οδήγησαν σε συγκράτηση της δημογραφικής συρρίκνωσης όταν η πολιτεία ανασκουμπώθηκε: δωρεάν ποιοτικοί παιδικοί σταθμοί, ουσιαστική γονική άδεια και για τα δύο φύλα, σταθερά επιδόματα, φορολογικές εκπτώσεις, στήριξη στέγης για νέες οικογένειες. Αυτό είναι το περιβάλλον που γεννά αίσθημα ασφάλειας. Αντίστοιχα μέτρα θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και στη χώρα μας: επιδότηση

ενοικίου ή στεγαστικού δανείου, εκτεταμένο δίκτυο παιδικής φροντίδας, ισότητα στην εργασία, φορολογικές απαλλαγές για νέους γονείς (όχι ασφαλώς οι εντελώς αλυσιτέλεις και προσχηματικές που ανακοινώθηκαν πρόσφατα). Και όλα αυτά, όχι ως προσωρινές παροχές, αλλά ως μέρος ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου με διάρκεια δεκαετιών. Αλλά κατά πώς λέγει και πάλι ο Ευρυπίδης στις «Φοίνισσες», «τας των κρατούντων αμαθίας φέρειν χρεών», δηλαδή, είμαστε αναγκασμένοι να ανεχόμαστε τις ανοσιώσεις και την αμάθεια αυτών που έχουν την εξουσία.

Ξανά με οικονομικούς όρους, η δική μου ταπεινή συμβολή απ' την τρέχουσα θέση ευθύνης, ως μέλους της επιτροπής Προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ήταν να εισηγηθώ δωρεάν εξετάσεις γονιμότητας και μέτρα απέναντι στην υπογεννητικότητα. Τον περασμένο Ιούνιο πρότεινα ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για δωρεάν εξετάσεις γονιμότητας, όπως η εξέταση των δεικτών γυναικείας αλληλίας και ανδρικής γονιμότητας και το ωοθηκικό απόθεμα (AMH) -δηλαδή τον αριθμό των διαθεσίμων ωαρίων- και για ενέργειες όπως κρυοσυντήρηση και τεχνητή γονιμοποίηση. Μέτρα διόλου αμελητέα, αν εφαρμοστούν, δεδομένων των ανωτέρω (οικονομικών) συνθηκών στη χώρα μας, αλλά όχι ικανά να ανασχέσουν την καθίζηση.

Έτσι, έρχομαι σε αυτό που θεωρώ σημα-

ντικότερο όλων, ακόμη κι από τις οικονομικές αιτίες του Δημογραφικού: την αλλοίωση του «παραδείγματος του βίου». Η αλλοίωση αυτή δεν αφορά μόνον την Ελλάδα αλλά ολόκληρη τη Δύση. Ωστόσο η πατρίδα μας, αντιλύντας απ' την πλούσια παρακαταθήκη της αρχαιότητας «πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος», της πατερικής παράδοσης και της ρωμιοσύνης «και είδε υιούς υιών ως νεόφυτα ελαιών κύκλω της τραπέζης», θα μπορούσε να αντισταθεί. Να μην αποκαθλιωθεί στον τόπο αυτόν τόσο βάναισα ο θεσμός της οικογένειας. Να μην απαξιωθεί τόσο εύκολα το οικογενειακό τραπέζι. Να μην κακοποιηθεί τόσο χυδαία η ισορροπία της οικογενειακής σχέσης από πολιτικάντηδες που δεν τίμησαν παρά τον παράνομο οικογενειακό τους πλουτισμό και τίποτε άλλο. Θα ανέμενε κανείς, στον τόπο τούτο, η οικογένεια να νοσηματοδοτεί τον βίο των νέων ανθρώπων, ανδρών και γυναικών, να υποστασιοποιεί στόχους ζωής, φιλοδοξίες και ψυχική γαλήνη.

Παραδοθήκαμε αμαχητί. Και κάνουμε τα πάντα για να πεθάνει και το τελευταίο υγιές κύτταρο οικογενειακής ζωής με τη «συντεταγμένη πολιτεία», τους «ταγούς» και τους «οικογενειάρχες» κυβερνώντες να μηρυκάζουν βλάσφημα, ξεδιάντροπα και ανεπίγνωστα: πατρίς, θρησκεία, οικογένεια. Κι όμως υπάρχει άλλος δρόμος. Αξίζει να τον ακολουθήσουμε.